

بۇ پاراستنا

زمانى كوردى

رەشىد فندى

كردن ، لى بىنى گنگەشە ل سدر ئاواو ئوسلووئى وى پاراستنى يە ، ئانەكو دان و ستاندن د گەل وان بىروباوهر او وان پەيقايە يىت برادەرى ھاقتىنە قادا گنگەشى . . .

ل بەراھى ئەمى بىژىن ئەم (ژىپتاھە د لاواز نىنن) . ھەر وەكى برادەر بۇ چووى ، لى پاراست ئەو . كو ئىك ژگرفتارىت رى نقىسا كوردى ئەو مە گەلەك (پىت-تىپ) ھەنە . ئانەكو تىپت كوردى ژعەرەبى و ئنگلىزى (۳) پترن وئالوزىھەكا بەردەوام بۇ نقىسەرى كورد دروست دكەن د كارى رى نقىسى دا ، گەر ھندەكا تىپەكا (و) د ئەزمانى خوەدا ھەبىت يان دوو . مە چار (و) ھەنە . و ھتا نھۆ فەكولن و نقىسەن تىنەكرن بۇ كىم كرن وى قەفتا (و) يا يىت مە ھەين . ھەر وەسا بۇ تىپت (ل . ي . ر) . . ھتد .

ھەر وەسا بۇ بەرسف دانا ئاخفتنا برادەرى ئەوا گۆنى (ئەم ژ

ل گوڤارا كاروان يا خوشتى و ل سى ھۇمارىت (۱۶ - ۲۱ - ۵۲) برادەر (محسن عثمان) گوتارەك ل بن نافی (دوو پەبف و ئىك رامان) (۱) بەلاڤ كرو ھندە جووت پەبف نقىسەن ، كول دوى ھزرا وى ئىك رامانى دگەھىن . و دناڤ گوتارى خۇدا دەست نىشان كره ئارمانجەكا دى ، مينا لاوازا ئەزمانى كوردى وپرى يا وى ژ پەبقتى بىانى ، و دەست كورتيا نقىسەرىت كورد دوى دەلىقى دا ، وپويته پى نەكرنا وان پەبقتى خويانى بەرامبەر يىت بىانى . ھەر وەسا ل پىشەكيا گوتارى خۇ خوياك كركو ئەم (ژىپتاھە د لاوازين ، بەلى ژ پەبقاھە ئەم دەولەمەندىن . .) (۲) .

سەر بەستيا بىروباوهر كارەكى پىروزە . و پىتئى يە كو ھەمى نقىسەرىت كورد دەست ھەلپەكا باش بگەن بۇ پاراستن و پىش فەبرنا ئەزمانى كوردى . و چو گنگەشە ل سەر ھندى نائىنە

په یقافه ددهوله مه نندین (نهو هتا پله کی راسته ، نه گهر نهف گوتنه برهنگی ته بانی بیته وه رگرتن ، لی بو چق و لقو طاییت زانست و زانیاریت فی سرده می پینه قیت بیژن تم ددهوله مند نین د په یقادا ، و چی دیت تم (هزار) بی پنه هزماری . چونکی دوزمنیت ملله فی همی گا فا قیایه مه ژرونا هیا زانستی و زانیی بدویر بیخین ومه بدنه پاش و دگهل کاروانی پیشکه فتنی بریقه نه چین ، له ورا مه پیقیاتی هیه بو گه له ک زاراقیت زانستی بهمی رهنگا فه مینا همی زانستیت فی سرده می ، ودفی تم همی ، وهه ریه ک ددهولیا خواهه دغه زینه کا بهرچاف بکه ی بو پر کرنا وی بو شایی د فهرهنگا نه زمانی خودا . له ورا وهسا ناشکرا دیت کو ناخفتنا براده ری بهروفاژی بیته گوتن راست تره ، ثانه کو تم ژتیا فه ددهوله مندین و ژپه یقافه پیثی نه نه مازه ددهرافی زانستی دا . .

هژی یه بیژن ، همی نه زمانیت جیهانی ، دان و ستاندن د ناف دا هیه نه مازه گهر ژنه رته و بنیاته کی بن ، یان هه قسوی بن ، یان کاره کی میژووی و ثایی (تولی) دگهل هه فدوو هه بیت مینا کوردی و عه ره بی ، کو ژنک فه کرن وجودا کرنا په یقیت وان کاره کی پر گران و نالوزه . . هنده په یف ژ عه ره فی هاتینه د ناف کوردی دا ، بهری چهند سه د ساله کاو کوردان ل دوی فونه تیک ووه رارا نه زمانی خواه داتراشینه و په نینه و حولی کری نه ، وجهی خو گرتی یه و گهر خودان بخو زی بین فی ناکه فن . . ههروهسا بهروفاژی په یقیت کوردی هه نه چوونه د ناف په راسوویت نه زمانی عه ره فی دا و هه ر وه لو جهی خو دنا قدا کری نه . .

تم ل فی دهرافی نابیژن ، دفی په یقیت عه ره فی وه رگرتن وبکه پنه دناف نه زمانی خواهه دا ، و نه زمانی خواهه مینا مهشکا درپای پی پی کین ، نه خیر نهفه رامانا مه نینه و تم پی دقایل نین . . لی رامان نهوه هنده په یف هه نه قالی کوردی گرتی یه و تم نکارین ژ ناف نه زمانی خواه دهر بیخین ، گه له ک ژ وان په یقاری مه بهلگه ونیشان نین کو په یقیت بیانی بن ، د به

کوردی یان هندو - نه وروپی بن و دگهل نه زمانیت دی تیکهل بین ، مینا په یقیت (کال ، جهم - ره سن) کو بو نمونه براده ری گوتی یه ژ په یقیت (کهل - جنب - رصین) (4) بیت عه ره فی دهرکه فیتنه !!

ژهر هندی دا نهف هه فیره گه له ک ثافی نهفه خوت ، نه می کورت که ین و وسفکه گنگه شه یه کی دگهل برای نفیسه فان و دگهل خاندنه قانا فه که ین ، بهلکی وه جه کی ژ نه زمانی خواه بگرتن !! نفیسه ری ثافی هه یقیت کوردی ثینایه (5) و گوتی یه :

اذا ر = ناقدار نیشان = گولان
مایس = جوتان حزیران = خیفه
تموز = تیرمه ه اب = گلاقیژ
ایلول = که وچهرین

دفی ل به راهی بیژن . کو ناقیت فان هه یقان عه ره فی نین ، نادار ، نیشان ، مایس . . هتد بهلکو هه یقیت عه ره فی محرم ، صفر ، ربیع الاول . . هتد . و نهو ناقیت دن دکه فن نارامی و بابلی و یونانی نه . .

هژی یه خویا که ین کو هه یقا (نیشان) ، گولان نینه هه ر وه کی وی نفیسی ، نیشان هه یقا چاری یه و گولان یا پینجی . ول ناف همی کوردان وهسا یا ناشکه رایه . چو کورد نابیژن نیشان و گولان نیکن ، هه ر وه لو براده ری ل سه ر وی نیکی . ثانه کو ژنک باشقه نه کرنا ناقیت هه یقان گوتی یه : تموز = تیرمه ه .

تاب = گلاقیژ . راستی یا دفی بیته گوتن نهوه کو : تیرمه ه و گلاقیژ هه ردوو هه یقا ته مموزی نه . (تیرمه ه) ثانه کو دوی مه هی دا گهرم تیرو دژوار دیت . ههروهسا ل دوماهیا وی ستریا گلاقیژی دیار دیت ، له ورا کوردا بهر دوو ناقا بری یه و هه ردوو ته قافن - دهر بارا هه یقا (ثانی) کورد ژیرا دبیژن (ته باخ) . نهف په یفه لیکدایه ژ دوو په یقیت (تهب یان تاب) ثانه کو گهرم + ناخ . ثانه کو ناخ دفی هه یفی ده گهرم دبه . . دهر بارا ناقیت هه یقیت دن ، براده ر ل سه ر شوپا هنده براده ریت کرمانجیا خواری

چوويه . دهمي هه يفا بناهي وهرزيت چاندني بناف دکن ،
لهورا بجه لني گوتني به :

مايس = جوتان خزيران = خيغه

دبهرسقا هي کيشکي دا دييزن يادياره کو

مايس = گولان ، وچو نالوزي لسه وئ چهندي نين . و
خزيران زي = خزيران ، چونکي خيغه بدروستي بهرامبيري وي
ناهي و گهر دوي مه هي ده لهنده دهه ريت کوردستاني فيقي
خيغه بيه ، خول ههمي شوينواريت کوردستاني ته قل هه ف
نينه . . ووي چاخي (خيغه) نايبت . . لهورا کورت دکم
ودييزم . مينا وان براده ريت مه گوتني . نه دروسته هم نايبت
کاروکوکي چاندني بکهيته بناوشه بو ناف کرنا هه يقيت
کوردی . .

نيفشکي هي گوتني ته وه هم بييزن هتا نهو دروسترين نايبت
هه يقيت کوردی ته فه نه :

کانونا دووي «به فربارا دووي» - ره شه مهه «شوات» ئادار -
نيسان - گولان - خزيران - تيرمهه - ته باخ - که وچه رين
«ئيلون» - چريا ئيکي - چريا دووي - کانونا ئيکي «به فربارا
ئيکي» . .

ته وه ودفي هم ژير نه کين کو براده ري بخو دکوتاري خواهه دا
گوتني به (باشه هم دي کهنکي فان نايقت مه هيد کوردی
بکارئينبو چهنده گنج فان ناقا دزانن پاشه روژه کي دي چ
بسه ري فان مه هيد کوردی هيټ) (6) . .

هه وه سا ژلايه کي دن فه نفيسه ري گوتني به :

(تا ته فرو هم هه يف و مهه = فرو شهر . ژنک جودا
ناکين) (7) . . ته ري ديبت چ جوداني د نابه را هه دوو
په يقادا هه پت ؟ وه سا دياره براده ري دفي هم بييزن (فر =
هه يف . شهر = مهه) هه رچه نده ته ف گوتنه بهر ناقله . لي
بدروستي د ناف کوردادا ژنک نه هاتينه فافارتن . و هه ردوو
په يشان بکار دئين ل دوي دهه وهه ريميت کوردستاني .
ئانه کو دييزن :

هه يفا ئنک شه في به . يان سه ري هه يفي دي چينه به غدا ، يان
هه يفا ره مه زاني هات . ئانه کو برامانا (فرو شهر) تيت ، ل
هنده دهه ريت دي ييت کوردستاني دييزن :

مهه يا ئنک شه في به . ومه ها ره مه زاني . .

وهه ره وه سا دتوري کوردی لي که فندا هاتي به . ل دوي هزارا من
وه سا دروست تره . لهورا په يفا (روژ) زي بو (شمس و نهار)
هاتي به ودياره ته ف خاصيه تا کورت کرنی به دته زماني
کوردی دا . کورد دييزن :

روژيا بلند بووي (شمس) . يان روژ گه لهک ييت دريژ بووين
(نهار) . . گهر مه يفي هنده نمونا ژتوري که فن بينين گه له
ساناهي به . خاني دييزت :

(مهه چوو فه شري دبورجي خه رچه نك) (8) ئانه کو (اخني القمر
في برج السرطان) هه ره وه سا ل جهه کي دن گوتني به :

(يهک شوبه ني روژيهک هه يف بو) (9) . بنيره چه ووي (هه يف
ومهه) بو (فر) بکار ئينايه . هه ره وه سا ل جهه کي دي گوتني به :
وهختي وه کو شهه سواري خواهر

ته حويل دکرد ماهي نازه ر (10)

ل فر (ماه) ب برامانا (شهر) بکار ئينايه .

خو ته گهر ل ديوانا (جزيري) بگه رين دي بينين ياپره ژ فان
نمونا . لي تني ئنک به سه :

(ل روئي ياري دوو مه هي نهو مه قيران دينه دمه ست) (11) ل
قيره (مهه) ب برامانا (فر) هاتي به بهرو قازي بو چوونا
نفيسه ري . کو (مهه = شهر) هه وه توف صوفي مه زن (نور
الدين بريفکي) گوتني به :

(ته دفي دل ته ب ره نكي مهه وخورشيدی جه لي ييت) (12) ل
ور زي بريفکي (مهه) ب نارمانجا (فر) بکار ثاني به !!
وده مان هوزاني دا گوتني به :

(مهه و سال و شه ف و روژو دهه وکات ته زه مي عوم) (13) ل
فر (مهه) برامانا (شهر) هاتي به :

لهورا دييزم بکار ئينا فان په يشان بو زارافو دهه ريت

کوردستانی د زفریت و هردوو ددرستن . .

ژلایه کی دی فه ههژی به بیژن ، وی برادهری ههوله کا باش دایه
وخه بانه کا قهنج کری به بو دیار کرن و به رچاف کرنا چهند په یف و
زاراقیت جوان . . بو پاقر کرنا ئه زمانه کوردی ، لی ديسان
دهلیقا گنگه شی هه په ل دور وان په یف و زاراقان ، نه مازه
هنده کا ژوان !!

ژ بو بهرام بهر کرنا په یقیت کوردی دگه ل بیت عه ره بی مینا
برادهری کری ، پیتی به بیژن : مهرج نینه هه ره په یفه کا کوردی
ئیکا عه ره بی بهرام بهر هه بیت ، ونابیت "زانه کی" هندو -
ئه وروپی مینا کوردی ، دگه ل ئیکی سامی مینا عه ره بی
سه رانسهر و بهرام بهر بیت ، چونکی هه ره ئه زمانه کی
خاسیه ت و ره وشیت خوه بیت خومالی هه نه ، وهنده په یف و
زاراقیت سه رنجوه و سه رینه مالا خوه یا ئه زمانه فه هه نه له ورا
ئه و کاری (فه ره نگا) زی ئانه کور پاره کرنا په یقان ئه زمانه کی بو
ئیکی دن کاره کی نیزیك و ته قریبی به ، و سه د ژسه دی نینه . .
ئانه کو بو نمونه (شه ف بیری) د کوردی دا تشته که و (سه ره)
بعه ره بی تشته کی دنه و مهرج نینه بهرام بهری هه ف بن هه ره و کی
برادهری نفیسی (شه ف بیری = سه ره) وچی دیت په یقا (تعقل
- تعلیل) بعه ره بی پتر نیزیکی (شه ف بیری) بیت د
کوردی دا . .

هه ره وه سا ل دوی هه زرا من په یقا (لیغان) درو ستره و نیزیکتره بو
فیضان) هه ره چه نده (له هی ، لیمشت ، لیسهر) زی هه مان
رامانی دگه هین و (لیغان) گه له ک تته بکار ئینان ده می نهال
رادبن و دیته لیله شو یا بارانی ، وهه ره وه سا نیزیکی په یقا
(لافاوه) یا سو رانی . .
بکورتی ئه و په یقیت برادهری نفیسین گه له کن ، لی ئه ویت
مه گومان لی هه ی ئه می گنگه شی ل سه ربکه ین ، نفیسه ری
گوتی به :

چیز = تسلیم	فرك = شوربه
ژانگرتن = معاناة	حینج = أحمق
بژوین = أنیق	په رده دار = شرع
ژکاره تی = عاطل	بنه رت = جوهر
قه به = مدح	ئه یوان = صالون
گوه شی = دا یخ	مه ند = بطی
فه برین = اختصار	شانه = خلیه
به قل = عكس	ته خه = فته
زه قهر = نشاط	شاش = مندهوش
مسمس = محتال	نژیار = خلقه
	دهخل ودان = محصول (۱۴)

له ورا مه دفی بیژن : (تاگر

= انخیز) نینه ، چونکی (تاگری = انخیز) ه ، و تاگر دی بیته
(منحاز) . . هه روه سا (فرك = شوربه) نینه ، به لکو (فرك) بتی
شوربا صافاری و دان بهرکی به ، له ورا (فرك) بدروستی
بهرام بهری شوربه ناگریت ، و مهرج نینه په یقا (شوربه)
عه ره به کا بنه جیه بیت . .
(حینج = أحمق) نینه ، به لکو (حینج) پتر ب رامانا (بطران ،
مغرور) تیت ، دی بیژن فلانه که س بی دپارا حینج بووی ،
ئانه کو بی به طران بووی ، ئه حمه قا عه ره بی ب مه عنا بی ئاقلی ،
یان ئاقل سفکی ، یان ئاخفتن شکهستی و ره وش خراب
تیت . .

هه ره وه سا (بژوین = أنیق) نینه ، یا دیاره کو بژوین پتر
رامانا پاقرتی دده ت ، ئانه کو هه قاله نده پاقره (مرادف) ه ، و
(أنیق) په یفه کا عه ره بی به ، پتر رامانا مروقی ب سه روه ره
وینکه هاتی و لاو دده ت ژلای جلك و جهو راره . نه هه ره پاقرتی
بتی . .

(بنه رت = جوهر) ، یا ئاشکه رایه کو (بنه رت) جهی (أصل)
دگریت دعه ره بی دا ، (جوهر) یا ژ (گه وه ره) هاتی کو په یفه کا

تاگر = انخیز ده ره ده ره = مه جور

کوردی به . .

هر وەسا (ئەبوان = سالون) ، چو ژوان عەرەبی نین ، ئەبوان کوردی بەو سالون ئنگلیزی بە . .

چو گو مان تیدانینە کو پەبقا (مەند) جھێ (بطی) ناگریت ، (مەند) بو پراوەستیانی و بی دەنگی تیت ، کورد دبیژن : (ئەف ئافە یامەندە) ، گوئنا مەزنا دبیژت (ژ ئافا مەند بترسە) ، پەبقا (بطی) ئیکە ژ رامانیت وی ، بەلی بدروستی جھێ وی ناگریت ، کیسە لە هیدی بریقه دچیت ، ئانە کو بی (بطی) ه ، نابیژن ئەف کیسە لە بی مەندە !!

(شانە) ژێ پەبقە کا زانستی بە جھێ (خلیە) ناگریت ، بکوردی (خانە = خلیە) ، و (شانە = نسج) ه ئەگەر مەرەما برادەری شانا میشا هنگشینی بیت ، دفی ئەم ژیر نەکەین ، کو شانا میشا هنگشینی ژ گە لەک خانان پیک تیت ، ئانە کو ئەو ئودیت بچووک بیت شەش لا و هەمی پیکفە دبنە شانە . .

هر وەسا یادیارە کو (تەخە = فئە) نینە ، بەلکو تەخە (طبقة) یە ، و ئەفە گە لەک جاران دنفیسکاریت کوردی دە هاتی بە دەست نیشان کرن . . تەخا پالا ، تەخا جوتیارا ، تەخا بورژوازی . . هتد . .

(دەر بەدەر) ژێ جھێ (مەجور) ناگریت ، یادروست ئەووە کو (دەر بەدەر) جھێ (مەجور) دگریت ، (مەجور) بە زمانی عەرەبی بو تشتی هیلا یان دەست ژێ بەردای تیت ، گوندەک بی هیلا ی و بەردای بیت دی بیژن ، (مەجور) ه . .

(چیز = تسلیم) نینە ، ئەو رافە کرنا کاک (محسن) بو کری ب مەعنا (استسلام) تیت . نەکو (تسلیم) ، (چیز بوون) دیار یادا (استسلام) . نەکو (تسلیم) ، برادەری یاگوتی (چیز = تسلیم) ، وەک هەکە ئیک نە شینە ئیکی دی بیژنی چیز ئانە کو من ژبەر تەدانا) . .

(تسلیم) د ئە زمانی عەرەبی دا ب گە لەک رامانا تیت ، گەر ئیک بچیت پاریت خووە تەسلیمی «بەنقی» بگەت . ئەری دبیست بیژت . دی پاریت خو «چیز» کەم . . گەر پەرتوو کەکی

تەسلیمی برادەرەکی بکەین ، ئایا دبیست بیژن دی پەرتوو کا خو چیزی تەکەم !!

(پەردە دار = شرع) نینە ، چی دبیست (پەردە) ل جھێ (شرع) بیت یان (حجاب) ، دەمی ئەم پاشگری «دار» پە بقی فەدکەین دبیستە نافی بکەری ، ئانە کو پەردە دار دی بیتە (خودان شرع) ، یان مشرە) . .

(ژانگرتن = معانە) نینە ، یادیارە (ژان) ئانە کو ئیشان یان (الم) ، لەورا (ژانگرتن) ب رامانا (تالم) یان ئیشان تیت نەکو (معانە) ، و مەرج نینە هەکو مەگوتی هەر پەبقە کا عەرەبی دفی مەئیکا کوردی بەرامبەری وی هەبیت !

(ژ کارکەتی = عاطل) ، ئەز وەسا دینم (ژکار کەتی) نەکو پەبقە کا دریزە ، بەلکو رستە بە . . باشترە بیژن (بی کار = عاطل) . .

(قەبە = مدح) نینە ، کورد دبیژن : ئەفە مرووفەکی قەبە بە ، ئانە کو بی ژخواری یە ، ددلی خودا گە لەکە ، وجوانترین پەبق جھێ مەدح دگریت : (پەسن) ه . .

(گوشتی = داخی) نینە ، بەلکو گێژ ، (داخی) ه . . (فەپرین = اختصار) نینە ، کورت کرن (اختصار) ه ، دی بیژن ئی بابەتی (کورت کە) ، ئەم نابیژن فەپرە . . فەپرین = قطع ، لەورا مرووفی ئاخفتنی دریزکەت دی بیژنی ، فەپرە . .

(بەقل = عکس) نینە ، بەقل ب رامانا (خصم) ، ند تیت د ئە زمانی دا ، ئەفە بەقلی منە ئانە کو (خصم) یان (ند) بەعەرەبی ، ب مەرجەکی کو بە قل ناگە هتە ریزا (دوژمن) ی د ئە زمانی کوردی دا ، هەر وەکی (خصم و ند) جھێ (عدو) ناگریت د عەرەبی دا . .

(شاش = مندەوش) نینە ، پەبقا (مندەوش) عەرەبی نینە بەلکو راستی یا وی (مندەوش) ه ، و بکوردی کری بە (مندەوش) ، د کوردی دا (حییەتی) جھێ (مندەوش) دگریت . . وی برادەری بخو دگوتاری خووە دا نفیساندی بە حیبت = دەشە ، فینجا گەر (دەشە = حیبت) بیت پا بوچی (حییەتی) مندەوش ناییت

ئى بۆجى شاش يىت . كو (شاش) ب رامانا (مضطرب ، شوش) تىت . . (زهفەر = نشاط (نشيط)) نينه ، جارى ئىتى يە بىزىن ، (نشاط ، و نشيط) ئىك جودانه درامانى دا ، زهفەر ل جھى (نشاط) يىت ، دقى مروفى (نشيط) ، ئى ب زهفەر) يىت ، ئىلى ھندى ئى پىقا (زهفەر) دكوردى دا بو مروفى ب چاره وب تاقت تىت گۆتن ، ئەف مروفە ئى ب زهفەر ، ئانە كو ئى پىقە ھانى وب چاره يە ، نشاط = بزاف ، ئى ب بزافە ئانە كو ئى نە شىطە . .

(ئىزار = خلقە) نينه ، ئىزار دكوردى دا بو ئافاھى تىت ، بىرە چەند جوانە دەمى كورد دىزىن : (فلانە كەس ھەرنى دىزىت و دھەرىقت) ئانە كو ھەرنى ئافا دكەت و خراب دكەت . . ھەر زەسا بىرە داستانا پر جوانا دەمدى ، دەمى : خانو دىزىت :

ھەرنى شامى ھەرنى شامى

كوردى بدە من ژتە مەت چەرمى گانى

داجو بکەمە ئىزار و ھەر ئافاھى (۱۵)

پاش شاھ دىزىت :

ھەرنى خانو تو وەنەكە

چ ئىزارا ئافا نەكە

دلى من و خو ئىك نەكە (۱۶)

(مىسمس = مھتال) نينه ، وەسا ديارە رامانا برادەرى پىقا (مىسمسى) يە نەكو (مىسمس) . . كو (مىسمسى) بو مروفى بىقە بىقە تىتە گۆتن ، و مەرج نينه ئى بىقە بىقە ئى موھتال يىت ، بو مروفى موھتال دىزىن : ب چەپ و چویر ، ب فەندو قىل ، ب لىب و لىت . .

(دەخل و دان = مھصول) نينه ، چونكى دەخل و دان بىنى بو مەھصولى گەنمى و جھى و نىسك و نۇكا تىتە گۆتن ، ئانەكو (جىوب) ، بو مەھصولى وان تىشتا دگەل ئى ھىراو مېوژا و ھەمى تىشيت دن دىزىن (درامەت) . . پايىزى دى درامەتى خو پراکەين . .

دەربارا وان پەشقان يىت برادەرى ، جوت جوت پىز كرىن ، كو بەھرا پىر ژوان ئىك عەرەبى يەو ئىك كوردى . . ئەف چەندە وەسا خویا دكەت ، كو ئەو پەيقتە عەرەبى ئى ھەر (مرادف) ن بو يىت كوردى ، و ھەمان رامانى دگەھىن ، ئانەكو ئەزمانى كوردى پىقا خو ل دەر نەدایە و نە ھاقىتە يە ، بەلكو پىقا عەرەبى ل جەم دانایە ، ئەف چەندە ئى ب ئەگەرا بەلاف بوونا ئەزمانى عەرەبى بە ژبەر ئاينى ئىسلامى ئى پىروز دناق كوردا دا ، ئەف بەلاف بوونە ئى نەپا رۆژەكى و دووایە بەلكوب درىزى يا چاردە چەرخىت تەفاھە . . كو گەلەك ژوان پەشقان ھەرچەندە رھىت وان دچنە سەر ئەزمانى عەرەبى لى ئەوژى يىت بووینە كوردى ، و كوردا ل دوى فونەتىك و داتراشىنا وان يىت دئەزمانى خوۋدا بكار ئانين . . ئانەكو زمانى كوردى پى لاواز نەبوو یەو پەيقتە خو يىت خورستى بەرزە نەكرىنە و نەھا قىتینە ، بەلكو ئى قەلەوو دەولەمەند بووى ب ئىناناوان پەيقتە دن . . بو ئىمۇنە بىرە قان جوت پەشقان يىت برادەرى ئىنانين :

(ھىقى ورجا - پىروز و مبارک - عەفى و ئازا - چام و عىبەت - حەيف و محابىن - ئىش و ئەلەم - چك و تان - كورك و عەبا - قىرس و پەھلەوان - سوزو قرار -) مەگۆت ھەر بو ئىمۇنە ئەمى پەيقتە عەرەبى ھەلگىرن و يىت كوردى دى ھىلین ، و دى درىستادا بكار ئىننن ، كاچ زىان دى گەھتە وان ژلاى مەعنائى قە ، ھەر وەكى كورد دىزىن :

- ۱ - من (ھىقى) ھەيە .
- ۲ - جەژنا تە (پىروز) يىت .
- ۳ - گەردەنا من (ئازا) كە
- ۴ - وى (چام) ب سەرى ئىنان
- ۵ - سەد (محابىنى) تە
- ۶ - كىش جھى لە شى تە (تېشىت)
- ۷ - بەس (چكىا) بدە من
- ۸ - (كوركى) خو ھاقىتە سەر مىلى خو

۹ - میرزا محمد (پهلوانه کی) ناقدیر بوو

۱۰ - (سوز) بیت تهز بیم

لهورا و هسا دیار دبیت ، کو چو زیان نه گه هشتینه ته زمانی
 کوردی بهاته ناغا فان په یقان ، بهلکی بی دوه لمه مند بووی ،
 وهه ده مه کی مه فیا پافیزین ، بنواشی ته زمانی مه هه بی
 موکمه ..

هه و هسا ده ربارا هنده ک ژوان جووت په یقان ، بیت براده ری
 نفسین مینا : (مسک و عومبر - درو مراری - شالویل و بلبل
 - فیل و فنگه نوس) ، مه رج نینه کو هه عه ره بی بن ، بهلکو
 په یقیت هه می مله تیت روژه لاتنی نه ، و ده می ته زمانی ته
 ده قه ری دا بکار تین ..

ل دو ماهی مه دتی بیژین بو په یقا «دهن» یا کاک «موحسن» ب
 رامانا (صبع) ینای ، «دهن» جهی (صبع) ناگریت ، بهلکو
 (دهن) نا فی وی تامانی به بی (صبع) تیدا دهاته چی کرن ل
 ناف کوردان ، و نه (صبع) ه .. بو فی په یقی کاک (محسن)
 دیژیت : (تهف په یقه جهی (صبع) ی دگریت چونکی ده می
 به ری هه که فیابا رهنگی جلکه کی ثان په روکه کی ب گهورن
 دابن ل ده نی دهن و راستی تهفه په یقه کا گه له ک مشه به د زمانی
 مه دا به لی د قیت هزر د په یقا داینه کرن !! (۱۷) ، باشه هزر د
 په یقادا هاته کرن ته ری چی دبیت بیژین : تهز دی خانی خو
 (دهن) کهم ، یان تو پیلافا خو (دهن) که !!

تهو نمونی وی ژفه رهنگا رحمه نی (جگه ر خوین) ینای
 هه ب وی رامانی به یا مدگوتی .. ثانه کو نا فی تامانی
 صه بغی به .. بنیره جگه ر خوین چ نفیسی به :
 (دهن) : کو په کی مه زنه . ل جهم کورمانجا تا ئیستاش دهن
 ناقداره ، بچوکی وی دهنک . تی ده ترشی چی دکن .
 دوشاب دخن دهن - عه ره بی اکبر من الکوز (۱۸) .. پاشی
 دیژیت :

(ل جهم کورمانجا بداخوازا رهنگ - صبع هاتیه . پهوشی
 کنچی خوه شاننده سهر دهنی رهشکرنی .) (۱۹)

ثانه کو بهس ل ده لیقا جلکا دبه نه سهر دهنی رهشکرنی ، ونه ل
 هه می گاغا .. ویا دووی هه ر ژبا به ری هاتی به و ته م نکارین ب
 (صبع) بکار بین !!

مه سویاسی هه به بو کاک (موحسن) و هه می خاندنه فانا .. ژبه
 فی گنگه شی ل سهر ته زمانی مه بی شرین لی دگه ل هندی ژبی
 ته م دکارین بیژین کاره کی وه کی کاری کاک (محسن) کاره کی پر
 گران و گرنه ، نه مازه چاپ کرن و به لاف کرنا وان په یف و
 زاراقا پ وی ثاوی سهر پی و بی قافارتن و قه کولین
 و پیسار کرن ، دگوفارکا بهادارا مینا (کاروان) دا ، مه ترسیه کا
 مه زن یا هه می ل سهر ته زمانی ، چونکی بره کا باش ژخاندنه فان و
 په وشه نیژیت کورد دیین و دخوین . ونه دووره بجه له تی
 وه رگرن ول با خوه بنه جیبه بکن لهورا مه پیقی و فهر دیت ،
 ته م فی پیدا چوونی ل سهر وان زانیاریا بکهین ، هه ر ژبه
 پاراستنا ته زمانی کوردی ، هیتی ته وه بقه نجی بیته هژمارتن !!

پهراویز :

- ۱ - گوفارا کاروان هژمار (۱۶ ب ۱۰-۲۱ ب ۳۱ - ۵۲ ب ۲۳) دوو په یفو نیک رامان .
- ۲ - کاروان ۱۶ . ب ۴۰
- ۳ - هژمارا بییت عه ره بی (۲۸) ن و بییت لنگلیزی (۲۶) ن بیت کوردی هتا نو (۳۴) ن و ب
 چ رهنگی هه بیت ژ (۳۰) نیا کیم تر نین ..
- ۴ - بنیره گوفارا کاروان - هژمار ۵۲ ب ۲۳
- ۵ - ژنده ری ناقه ری . ب ۲۴
- ۶ - ژنده ری ناقه ری . ب ۲۴
- ۷ - ژنده ری ناقه ری . ب ۲۴
- ۸ - مه م وزی - چاپا هه ولیری - گوبی موکریانی . ل ۷۷
- ۹ - ژنده ری به ری . ل ۱۵۳
- ۱۰ - ژنده ری به ری . ل ۵۱
- ۱۱ - دیوانا مه لانی جزیری - نوزاندنا صادق بهاء الدین . په غدا ۱۹۷۷ ب ۱۵۹
- ۱۲ - عبد الرقیب یوسف . دیوانا کورمانجی نه جف ۱۹۷۱ . ب ۹۷ .
- ۱۳ - ژنده ری ناقه ری ب ۹۸
- ۱۴ - کاروان ۵۲ . ب ۲۴
- ۱۵ - بنیره شورشا دمدم . جهیل احمد زیرو هه رکی . په غدا ۱۹۸۳ . ب ۵۹
- ۱۶ - ژنده ری به ری . ب ۵۹
- ۱۷ - کاروان ۲۱ . ب ۳۱-۳۲
- ۱۸ - جگه ر خوین . فهرهنگا کوردی - هژمار ۲ . ب ۸۹ . په غدا ۱۹۶۲
- ۱۹ - ژنده ری ناقه ری . ب ۸۹